

**ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพัน
ระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและทารกในครรภ์***
**Effect of Prenatal Attachment Promoting Program
on Maternal-Fetal Attachment in Teenage Pregnant Women**

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ
Journal of Nursing Science & Health
ปีที่ 35 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) 2555
Volume 35 No.3 (July-September) 2012

ปัญจกรณ์ ยะเกษม พย.ม.** พัทชรากันท์ ไชยสังข์ พย.ม.**
Panchaporn Yakasem MSN** Phatcharapan Chaayasung MSN**

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อทารกในครรภ์ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันก่อนและหลังได้รับโปรแกรม ระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมกับกลุ่มที่ฝากครรภ์ตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่รับบริการฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง อายุครรภ์ 20-34 สัปดาห์ สุ่มตัวอย่างแบบง่ายแบบไม่คืนที่จากหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติตามกำหนดแล้วสุ่มอย่างง่ายแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 30 ราย และกลุ่มควบคุม 30 ราย กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพัน ส่วนกลุ่มควบคุมฝากครรภ์ตามปกติ วัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ก่อนกับหลังการทดลองโดยใช้แบบวัดซึ่งแปลและเรียบเรียงจากแบบวัดของแครนลีย์ วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมด้วย Independent t-test ผลการวิจัย พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับโปรแกรมมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันมากกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{58} = -14.28, p < .05$)

คำสำคัญ: หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น โปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและทารกในครรภ์

Abstract:

The purpose of this quasi-experimental research was to examine the effect of prenatal attachment promoting program on maternal-fetal attachment in teenage pregnant woman. The subjects were teenage pregnant women, with gestational age of 20-34 weeks. Simple random sampling was used to select 60 teenage pregnant women. 30 subjects were randomly assigned to control group and other 30 to an experimental group. The control group received routine antenatal care while the experimental group received routine antenatal care and attended the prenatal attachment promoting program provided at the hospital by the researcher. Maternal-fetal attachment was measured before and after receiving the intervention using the Maternal-fetal attachment Scale which was modified from Cranley's Scale. Independent t-test was used to examine the difference mean in maternal-fetal attachment between the two groups of teenage pregnant women.

The finding revealed that the experimental group significantly had better maternal-fetal attachment mean than the control group with the t_{58} of -14.28 of the p-value less than .05.

keywords: teenage pregnant woman, prenatal attachment promoting program

*ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา

**อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นนับเป็นปัญหาทางด้านสุขภาพ และปัญหาด้านสังคมที่เกิดขึ้นในทุกสังคมทั่วโลก และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น องค์การอนามัยโลกและกระทรวงสาธารณสุขของไทยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ว่าร้อยละของผู้หญิงอายุต่ำกว่า 20 ปีที่ตั้งครรภ์ต่อผู้หญิงทุกช่วงอายุที่ตั้งครรภ์ต้องไม่เกินร้อยละ 10¹ ในทวีปเอเชียค่าเฉลี่ยของหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีอยู่ที่ 56 คน ต่อ 1,000 คน โดยประเทศไทยมีผู้หญิงตั้งครรภ์ที่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 70 ต่อ 1,000 คนซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก และยังเป็นค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทวีปเอเชีย²

วัยรุ่นต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเด็กหญิงไปสู่บทบาทการเป็นแม่ หากหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับการตั้งครรภ์ ขาดการสนับสนุนจากครอบครัว จะส่งผลให้ดูแลตัวเองไม่ดีในขณะตั้งครรภ์ ส่งผลต่อสุขภาพและการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์ และยังส่งผลในทางลบต่อการสร้างความรู้สึกรักใคร่ผูกพันกับทารกในครรภ์ มีการพัฒนาสัมพันธภาพในระยะต่าง ๆ ตลอดการตั้งครรภ์เกิดขึ้นได้ช้า หรือไม่สมบูรณ์³ หากหญิงตั้งครรภ์ไม่รู้สึกรักใคร่ผูกพันกับทารกในครรภ์ ประกอบกับความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตรที่กำลังจะเกิดมาอาจส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นบางรายตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์นำไปสู่การทำแท้งผิดกฎหมาย ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ การทอดทิ้งบุตร หรือกระทำทารุณกรรมต่อบุตรภายหลังคลอดได้ อุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อเด็ก และครอบครัวเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อในทางลบต่อสังคมเกี่ยวกับการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการสวัสดิภาพเด็ก ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจากการบาดเจ็บต่างๆ ที่เกิดจากการถูกทารุณกรรม ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการป้องกันและคุ้มครองเด็ก การอุปถัมภ์เด็ก และบริการจัดหาที่พักให้แก่เด็ก เป็นต้น

ความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับทารกในครรภ์ มีผลต่อการไว้วางใจบุคคลอื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ มองตนเองอย่างมีคุณค่า รู้จักแก้ปัญหา และปรับตัวได้ดี^{4,5}

การจัดโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันให้แก่หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น โดยการฝึกปฏิบัติกิจกรรมช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาความรู้สึกรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและทารกในครรภ์เป็นรายบุคคล น่าจะส่งผลดีต่อคุณภาพการตั้งครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์เอง การเจริญเติบโตและพัฒนาการของทารกในครรภ์ด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการส่งเสริมความรู้สึกรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาที่มีผลต่อบุตรภายหลังคลอด จึงน่าจะช่วยให้ปฏิบัติการการทำแท้งผิดกฎหมายของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น การทารุณกรรมบุตร หรือการทอดทิ้งบุตรภายหลังคลอดในสังคมไทยลดลงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อทารกในครรภ์ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ฝากครรภ์ตามปกติกับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดจากทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory) ของแครนเลย์^{5,6} เป็นแนวทางในการศึกษา แครนเลย์ กล่าวว่า ความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ค่อย ๆ เกิดขึ้นทีละเล็กทีละน้อยอย่างต่อเนื่องจนเป็นความรู้สึกที่พิเศษ และคงทนถาวร กระบวนการของความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์เริ่มตั้งแต่หญิงตั้งครรภ์มีการวางแผนการตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์จะเริ่มมีความคิดฝันและคาดหวังต่อทารกที่จะเกิดขึ้นมา ทำให้

หญิงตั้งครรภ์ไม่ปฏิเสธการตั้งครรภ์ และภายหลังการรับรู้การตื่นของทารกในครรภ์ครั้งแรก จะทำให้หญิงตั้งครรภ์ยอมรับว่าทารกในครรภ์เป็นส่วนหนึ่งของตน ทำให้หญิงตั้งครรภ์รู้สึกผูกพันกับทารกในครรภ์มากขึ้น การส่งเสริมความผูกพันระหว่างมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ตามแนวคิดที่ว่าความผูกพันระหว่างมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์เป็นพื้นฐานของความผูกพันในระยะหลังคลอดโดยเสริมสร้างในมารดาเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi experimental design) แบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง (the pretest-posttest design) เพื่อศึกษาถึงผลของโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่เข้ารับบริการฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่าง คือหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่เข้ารับบริการฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง มีสัญชาติไทย ไม่จำกัดศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ และมีคุณสมบัติที่นำมาศึกษาดังนี้ มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 19 ปี อายุครรภ์ 20-34 สัปดาห์ มีการรับรู้ และสติสัมปชัญญะปกติ สามารถพูดหรือสื่อความหมายเข้าใจได้ และยินดีเข้าร่วมวิจัย เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยทำการสุ่มแบบไม่คืนที่จากหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนจำนวน 60 ราย แล้วนำมาสุ่มอย่างง่าย (random assignment) เพื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 ราย และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 ราย โดยทำการศึกษาในกลุ่มควบคุมจนครบ 30 รายแล้วจึงทำการศึกษาในกลุ่มทดลอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แผนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และหนังสือต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 สมุดภาพ ประกอบด้วย รูปภาพที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการสอนเป็นอุปกรณ์ประกอบการสอน

ส่วนที่ 3 หนังสือคู่มือส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ใช้เป็นเอกสารแจกให้หญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองภายหลังการฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อนำกลับไปทบทวนและปฏิบัติด้วยตนเองที่บ้าน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ครอบครัว สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว อายุครรภ์ การฝากครรภ์ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ การวางแผนการตั้งครรภ์

ส่วนที่ 5 แบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ แปลและเรียบเรียงมาจากแบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ในระยะตั้งครรภ์ของแครนเลย์⁵ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 24 ข้อ แบ่งเป็น 5 หมวด คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับทารกในครรภ์ การอุทิศตนเองเพื่อทารกในครรภ์ การยอมรับความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์ และการแสดงบทบาทการเป็นมารดามีคะแนนต่ำสุด 24 คะแนนและคะแนนสูงสุด 120 คะแนนลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความที่มีลักษณะในด้านบวกจำนวน 22 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1-7, 9-21, 23-24 และข้อความที่มีลักษณะในด้านลบจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 8 และ 22

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาความตรงในเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแผนการสอน สมุดภาพ หนังสือคู่มือส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา และนำมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล

การหาความเที่ยง (reliability) แบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ไปทดสอบกับหญิงตั้งครรภ์จำนวน 30 ราย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่น .91

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา หลังจากนั้นผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเพื่อเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา เพื่อดำเนินการขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลและชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินงานวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน 2555

6. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์นำเสนอแบบความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อทารกในครรภ์ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองด้วยสถิติ Independent *t*-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นจำนวน 60 ราย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 ราย และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 ราย อายุของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต่ำสุดเท่ากับ 13 ปี และสูงสุด 19 ปี หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมีอายุเฉลี่ย 17.15 ปี (SD=1.36) ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ได้ประกอบอาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ย 9,000 บาท/เดือน ส่วนใหญ่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสและอยู่ด้วยกัน (cohabitation) ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายในสัดส่วนที่เท่ากัน ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ครั้งแรก อายุครรภ์เฉลี่ย 26 สัปดาห์ (SD = 4.42) หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดถึง 3 เดือน และไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในขณะตั้งครรภ์

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองก่อนได้รับโปรแกรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ก่อนได้รับโปรแกรมของหญิงตั้งครรภ์กลุ่มควบคุมเท่ากับ 69.90 และหญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองเท่ากับ 75.26 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองก่อนได้รับโปรแกรม โดยใช้ *t*-test พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาต่อทารกในครรภ์ก่อนได้รับโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันไม่แตกต่างกัน ($t_{58} = -2.00, p > .05$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อทารกในครรภ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองก่อนได้รับโปรแกรม

คะแนน	Mean	SD	t	df	p-Value (Sig One -Tailed)
ความรักใคร่ผูกพัน					
กลุ่มควบคุม	69.90	9.36	-2.00	58	.691
กลุ่มทดลอง	75.26	11.27			

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาต่อทารกในครรภ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาต่อทารกในครรภ์หลังได้รับโปรแกรมของหญิงตั้งครรภ์กลุ่มควบคุมเท่ากับ 85.96 และหญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองเท่ากับ 113.80 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความ

รักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาต่อทารกในครรภ์ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรม โดยใช้ t-test พบว่า หญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันมากกว่าหญิงตั้งครรภ์กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t_{88} = -14.28, p < .05$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ต่อทารกในครรภ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรม

คะแนน ความรักใคร่ผูกพัน	Mean	SD	t	df	p-Value (Sig One -Tailed)
กลุ่มควบคุม	85.96	7.96	-14.28	58	.035
กลุ่มทดลอง	113.80	7.11			

การอภิปรายผล

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาต่อทารกในครรภ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์กลุ่มควบคุมกับหญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันโดยใช้การทดสอบ t-test พบว่า หญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองมีความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาต่อทารกในครรภ์มากกว่าหญิงตั้งครรภ์กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในกลุ่มทดลองได้รับคำแนะนำและปฏิบัติตามโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้มารดาได้มีโอกาสสัมผัสสัมพันธ์กับทารกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ได้แก่การปฏิบัติกิจกรรมที่มีการส่งเสริมให้มารดาได้มีจินตนาการถึงทารกในครรภ์ การลูบสัมผัสทารกผ่านทางผนังหน้าท้อง การพูดคุยกับทารกในครรภ์ การให้มารดาฟังเสียงการเต้นของหัวใจของทารก การสัมผัสบริเวณหน้าท้องเบา ๆ เมื่อมารดาารู้สึกว่าทารกดิ้นมากกระทบเป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นนั้นเป็นการ

ส่งเสริมการยอมรับความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์ ช่วยสร้างให้เกิดความคุ้นเคยกับทารกในครรภ์และยังเป็นสื่อช่วยให้เกิดความรู้สึกใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและทารกในครรภ์อีกด้วย

สอดคล้องกับการศึกษาผลการส่งเสริมสัมพันธภาพในระยะตั้งครรภ์ต่อสัมพันธภาพในระยะหลังคลอด^{7,8,9,10} โดยจัดให้หญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีความผูกพันของแครนเลย์⁶ โดยการกระตุ้นประสาทสัมผัสและการได้ยินของทารก เช่น การพูดคุยกับทารกในครรภ์ การลูบหน้าท้องบริเวณที่ทารกดิ้นมากกระทบตั้งแต่อายุครรภ์ 32 สัปดาห์จนกระทั่งคลอดจะช่วยส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์ได้ จากการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นกลุ่มทดลองพบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมแสดงออกทางบวกมากกว่ากลุ่มควบคุม เช่น มีความมุ่งมั่นที่จะเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง มีพฤติกรรมการดูแลตนเองขณะตั้งครรภ์ดีและสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของทารกในครรภ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหน่วยฝากครรภ์ควรมีทักษะในการประเมินเพื่อค้นหาความต้องการปัญหา และสาเหตุอันจะส่งผลกระทบต่อการสร้างความรู้สึกรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อทารกในครรภ์เพื่อสามารถวางแผนเพื่อให้การช่วยเหลือและส่งเสริมการสร้างความรักใคร่ผูกพันในระยะตั้งครรภ์ได้

2. พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหน่วยฝากครรภ์สามารถนำโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นนี้ไปประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และทารกได้ตามความเหมาะสม

ด้านการเรียนการสอน

สามารถนำผลการวิจัยและโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพยาบาลในแผนกฝากครรภ์เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์

ด้านการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาเฉพาะผลของโปรแกรมส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์โดยมีการวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและทารกในครรภ์ก่อนกับหลังให้โปรแกรมเท่านั้น ควรมีการศึกษาเพื่อติดตามวัดความรักใคร่ผูกพันในระยะหลังคลอดเพื่อช่วยให้สามารถอธิบายและชี้ให้เห็นความชัดเจนของผลการวิจัยมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อธิการบดี คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และพยาบาลประจำหน่วยฝากครรภ์ และขอขอบคุณหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทย ; 2553
2. World Health Organization. Fact sheet: Why is giving special attention to adolescents important for achieving Millennium Development Goal5? ; 2008
3. Klaus MH, Kennell JH. Maternal-Infant bonding 2nd ed. St. Louise: Mosby. ; 1982
4. รุจา ภูไพบูลย์. การพยาบาลครอบครัว: แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปใช้. พิมพ์ครั้งที่ 3. ; 2541.
5. Cranley MS. Development of a tool for the measurement of maternal attachment during pregnancy. Nurs Res 1981. ; 30(5): 281-4.
6. Cranley MS. The origins of the mother-child relationship: A review. Physical and Occupational Therapy in Pediatric. 1993. ; 12(213): 39-51.
7. พนิดา ศิริอำพันธ์กุล. ผลของโปรแกรมเสริมสร้างสายสัมพันธ์แม่ลูกต่อความรักใคร่ผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และบุตรในครรภ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัว มหาวิทยาลัยบูรพา; 2543.
8. พรธัญญา ทองณรงค์. ผลของโปรแกรมส่งเสริมความผูกพันในระยะตั้งครรภ์ต่อความผูกพันระหว่างมารดาและทารกหลังคลอด ณ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัว มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2538.
9. รวีวรรณ ภูชนะกุล, วิไลพรรณ สวัสดิพานิชย์. ผลของโปรแกรมส่งเสริมความผูกพันระยะตั้งครรภ์ต่อความผูกพันระหว่างมารดาและทารกหลังคลอด ณ โรงพยาบาลระยอง. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2543.; 8(2):13-24.

10. ปัญจภรณ์ ยะเกษม.ผลของโปรแกรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในหญิงตั้งครรภ์ที่ถูกทารุณกรรมขณะตั้งครรภ์ต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกในครรภ์.วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัว มหาวิทยาลัยบูรพา; 2549.